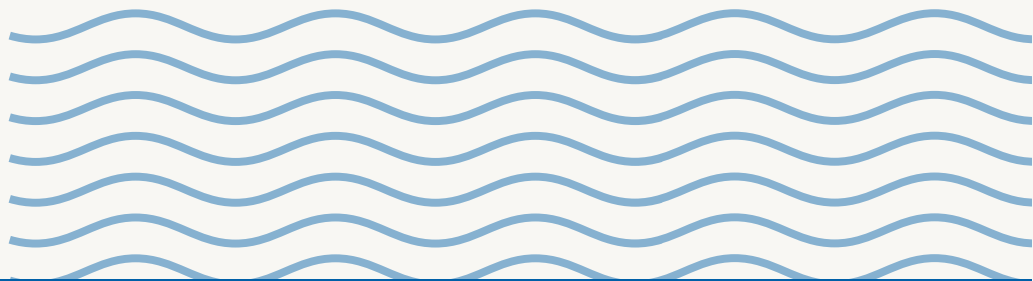

NATUURLIJK BEREIKBAAR!

THEMAWEEK 'NATUURLIJK, BEREIKBAAR!'

Themaweek 'Natuurlijk, Bereikbaar!'

Bijeenkomst Donderdag 8 maart 2023

Thema: Politiek

Aanwezig: 55 personen

Het belang van de themawEEK

De donderdag van de themawEEK staat in het teken van de politiek. Dagvoorzitter Marijke Roskam staat voor een goed gevulde zaal en heet iedereen van harte welkom. *“Een bijzonder woord van welkom aan de politieke verschilmakers die hier vandaag bij ons zijn: kandidaten van verschillende partijen die ontzettend hard aan het werk willen gaan om ook van Ameland en Schiermonnikoog een mooie, leefbare plek te maken. Dus mooi dat jullie hier bij ons zijn, om te praten, om jullie ideeën te delen over het vervoersconcept 2030. Welkom ook aan de kijkers thuis, want we zenden live uit via YouTube.”*

Alvorens het programma van deze themamiddag van ‘Natuurlijk, bereikbaar!’ begint, is het woord aan directeur Ger van Langen. *“Het is enorm inspirerend om u allemaal te zien op deze bijzondere plek. We hebben heel veel mensen al welkom geheten hier, we zijn al een aantal dagen aan de gang. Maar de verwachtingen zijn hooggespannen als het gaat om uw inbreng van vandaag. Want het gaat hier over leefbaarheid, het gaat hier over de toekomst van Ameland en Schiermonnikoog en het gaat over keuzes. Dus ik ben ontzettend blij dat u de moeite heeft genomen om hier vandaag aanwezig te zijn.”*

Marijke: “Waarom is het zo nodig om te praten over het nieuwe vervoersconcept?”

Ger: *“Het is maar eens in de zoveel tijd dat zo’n nieuw vervoersconcept ontwikkeld moet worden. Schepen worden gebouwd voor een lange periode. We hebben te maken met een langlopende ontwikkeling van de Waddenzee, de gevolgen van het menselijk ingrijpen worden pas op lang termijn duidelijk. Daar hebben we voortdurend mee te maken. U heeft allemaal in de pers kunnen lezen wat de vaargeul aan hoofdbreken kost. Aan de andere kant, de vaargeul wordt gebruikt om het gebied hier te beleven. Dus hoe gaan we om met, en welke keuzes gaan we maken voor de toekomst. Daar gaan we naar op zoek, omdat we als WPD een zo breed mogelijk gedragen concept willen samenstellen.”*

Marijke: “Jouw rol is natuurlijk luisteren. En je hoort verschillende verhalen. En die zijn indrukwekkend. Mensen zeggen: de boot is onze navelstreng, als we zo doorgaan met de ontwikkeling hier en met

deze geul, dan staat de leefbaarheid op het spel. Wat maakt indruk op jou?”

Ger: *“Je doet een uitvraag voor de toekomst, maar wat je met name hoort is het hier en nu. Wat mensen echt bezighoudt. Ik hoor verhalen over het niet kunnen bereiken van een familielid, of verhalen over terugkeren naar het eiland en niet vinden wat je zoekt. Het is heel indringend. Ik ben zelf eilander, ik heb op Ameland vijftien jaar gewoond en woon nu op Schiermonnikoog. Ik weet hoe zeer het leven hangt aan die boottijden. Hoe zeer die boot bepalend is voor hoe je je leven inricht. Dat is helemaal niet negatief, maar het geeft wel aan hoe zeer die leefbaarheid belangrijk is voor de eilander gemeenschap. En dan gaat het niet altijd over het toeristisch product of de economische waarde van zo’n eiland, maar het gaat met name over de leefbaarheid. En leefbaarheid hebben we in Amsterdam en in Drenthe, maar ook op Ameland en Schiermonnikoog. Dus de bereikbaarheid, die de staatssecretaris een grondrechtelijk recht noemt, dat speelt hier dus ook. En dan zullen er keuzes gemaakt moeten worden. Ik ben blij dat hier mensen zitten die de keuzes mede vormgeven.”*

Marijke: “Er werd gisteren ook gezegd: als dit elders in Nederland zou gebeuren, zou men meer met de vuist op tafel slaan. Kun je je daarin vinden?”

Ger: *“Ik ben niet zo van met de vuist op tafel slaan. Maar de vergelijking werd gemaakt met de A12. Die loopt dwars door de Veluwe heen. Aan de linker- en rechterzijde van de A12 geldt het hoogste natuurregime. Maar je gaat ook niet de wegbreedte van de A12 terugbrengen, dan werkt het ook niet. Toen de A7 zijn probleem kende, werd er toch ingezien dat het belang van zo’n A7 heel groot is. Ik denk dat die paar wegen die door de Waddenzee lopen ook een groot belang kennen. Niet alleen vanwege de leefbaarheid van de gemeenschap, maar ook vanwege andere waarden. Laten we niet vergeten dat de verantwoordelijkheid die we hebben voor de Waddenzee niet stopt bij de dijken die we hebben aangelegd of het afsluiten van de Zuiderzee en de Lauwerszee. De gevolgen daarvan zullen we ook moeten blijven managen. Dus ik vind het ongelofelijk fijn dat we daar vanmiddag en vanavond over kunnen praten. En ik denk dat het een mooie luistersessie voor mij gaat zijn. Ik wens u allen heel veel succes.”*

Routekaart vervoersconcept

Na deze woorden legt Marijke uit dat het vandaag gaat over politieke keuzes en dat er allerlei stellingen voorbij gaan komen. *“Maar het is wel goed om met elkaar dezelfde informatie te hebben. De afgelopen dagen vroegen eilanders en betrokkenen: waar staan we dan nu? We hebben een routekaart. Iemand die daar alles over kan vertellen, is Rogier Havelaar, Manager Innovatie bij WPD.”*

Rogier: *“We zijn een paar maanden geleden gestart nadat WPD met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat besloten had dat het zo niet langer kan. De huidige schepen komen met te veel moeite over het wad en moeten vervangen worden. Dat is de klus die we met elkaar te klaren hebben. Vanaf vandaag nemen we ongeveer een jaar de tijd om dat te doen.*

Ik ben in november 2022 gestart en toen ik me aan het voorbereiden was op deze rol, viel het me op dat zoveel mensen de oplossing al bedacht hadden. Ik dacht bijna: wat kom ik hier dan doen? Maar toen ik de vraag stelde: ‘Wanneer zijn we tevreden met de veerdienst en wat betekent dat in de praktijk, die levensader?’, toen merkte ik dat het stiller werd. Dat gesprek voeren we deze week. In onze routekaart noemen we dat het ophalen van wensen en scenario’s.

De Waddenveren Oost is een geconcessioneerde dienstverlening. Dat betekent dat in Den Haag het ministerie van IenW als concessieverlener eisen stelt aan de bereikbaarheid die wij als concessiehouder moeten leveren. ‘s Zomers is het hartstikke druk, in het weekend is het behoorlijk druk, maar er zijn ook heel veel periodes in het jaar waarin het niet druk is. Om de bereikbaarheid van het eiland te waarborgen, is in de concessie bepaald dat de concessiehouder het exclusief recht heeft op personen- en autovervoer. En niet op goederenvervoer en ook niet in de nacht. WPD heeft alleen de boten. De weg waarover we varen, die wordt beheerd door RWS en daar is natuurlijk vaak discussie over. En net zoals WPD nadenkt over de toekomst, doet RWS dat ook. RWS heeft op dit moment een project, de VBA2030, en daar staat de vraag centraal: ‘Hoe kan de vaarweg waardoor die boten varen zich in de toekomst

ontwikkelen?’ RWS komt eind dit jaar met een rapport waarin zij uitspraken doen over de lange termijn qua vaargeul.

Tegelijkertijd zijn wij degenen die er doorheen varen. Dus wij starten nu het project op om te luisteren naar de mensen: ‘Wat zijn de wensen die u heeft van de veerdienst van de toekomst?’. Gezamenlijk met de uitkomsten van RWS wordt dat een programma van wensen en scenario’s. Dit willen we voor de zomer klaar hebben, zodat we in de zomer verschillende berekeningen kunnen maken. Ik hoorde dat de bereikbaarheid van het eiland bepaalt of je als ouders je kind naar het vwo stuurt of niet. Want als je kind de hersenen heeft om naar het vwo te gaan, maar nog niet zelfstandig genoeg is om op zichzelf te wonen, dan hou je je kind misschien wel op het eiland. Ik hoorde van de fysiotherapeut dat ze het eerste anderhalf uur geen patiënten kunnen inplannen, omdat ze bang zijn dat de fysiotherapeut van de wal niet op tijd is. Dinsdag spraken we met mensen uit de toeristische sector, woensdag met mensen uit zorg, sport, onderwijs en cultuur. Vandaag spreken we met politici en beleidsmakers, morgen met de logistieke sector. En zaterdag hebben we een Open Deuren Dag waarop iedereen die nog niet heeft kunnen spreken in de praatsessies, met ons gesprek kan gaan. Zo verzamelen we input die leidt tot wensen en scenario’s. Dan, rond 1 november, hebben we een aantal schetsen waarin we zeggen: zo zou het er in de toekomst uit kunnen zien. En ook dan willen we met elkaar in gesprek, om uiteindelijk begin volgend jaar een keuze te maken: wat moet het vervoersconcept van de toekomst worden? Vandaag zijn we hier omdat niet alleen het ministerie van IenW een rol heeft als concessieverlener, en niet alleen RWS iets doet aan de waterwegen waar we doorheen varen. Ook de Provinciale Staten (PS) hebben een belangrijke rol. Ik ben blij dat allerlei politieke partijen hun visie willen geven over dit belangrijke onderwerp. De rol van de PS is in de eerste plaats adviesorgaan in de concessie, in de tweede plaats gaan de PS ook over het welzijn van de inwoners van de provincie. En in de derde plaats zullen we de komende jaren veel met PS in gesprek gaan, bijvoorbeeld over energiebronnen. In het PMIEK, het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat, staat centraal hoe de provincie

de regionale energie-infrastructuur op een integrale manier wil gaan programmeren. Hoe de provincie werkt aan een energiesysteem voor de toekomst is bijvoorbeeld heel belangrijk als je elektrisch wil gaan varen. Want het gaat er namelijk om dat onder andere de provincie gaat prioriteren in hoe we in de energiebehoefte van Noord-Nederland gaan voorzien. Bij elektrisch varen zullen we met elkaar in gesprek moeten gaan of er voldoende elektriciteit is.

Kortom, er is heel veel te doen. Er zijn heel veel keuzes te maken en ik ben blij dat we dat deze week kunnen doen. En ik ben bijzonder blij dat we dat vandaag met zoveel politieke partijen midden in de campagnetijd kunnen doen."

Na deze uitleg is het tijd om de zes aanwezige politici te horen over hun visies op duurzame bereikbaarheid van de eilanden. Marijke legt uit: "Steeds komt hier één kandidaat van een politieke partij. Die leg ik een stelling voor, daarover gaan we in gesprek. Dan hebben we een vraag van WPD aan u in de zaal. Dan heeft ook de politieke partij een vraag aan u. Daar kunt u op reageren. In de laatste minuut maken we een rondje langs de collega's en u in de zaal."

Het meepraten kunnen mensen doen via de app Slido. Wanneer iedereen die dat wil daarop is ingelogd, is het tijd voor de sprekers. Voor elke spreker is 12 minuten tijd. Marijke houdt de tijd bij op haar telefoon.

BBB - Femke Wiersma

Marijke: "BBB heeft een motie ingediend waarin wordt gesteld dat alles op alles moet worden gezet om te voorkomen dat nachtelijk vervoer vanaf Ameland vervalt. Maar, snelvaren mag dan weer niet. Dus de exploitanten van de watertaxi's zien er geen meerwaarde in als snelvaren niet is toegestaan. Mijn stelling aan jou: nachtvervoer moet door de landelijke overheid in de concessie worden opgenomen, waarbij de concessiehouder zich dient te houden aan de snelheidslimieten. Wat is jouw eerste reactie?"

De zaal stemt als volgt:

Eens	76%
Oneens	7%
Geen mening	7%
Anders	10%

Wiersma: "BBB is de stem van en voor het platteland, dat is waar wij als partij voor staan. Dat gaat natuurlijk in de eerste plaats om de bereikbaarheid. Voor eilanders is het van levensbelang dat ook nachtelijk vervoer mogelijk is. Je zult maar iemand in de familie of in je gezin hebben die naar het ziekenhuis moet. Die kan dan eventueel met een helikopter, maar dat je dan als gezin niet mee kunt en tot de volgende dag moet wachten voor je naar het ziekenhuis kunt om je familielid te zien; alles moet op alles gezet worden om dit te voorkomen. Dat nachtelijke vervoer moet blijven. In dit geval gaat het erom dat boten van minder dan 20 meter lang op dit moment niet harder mogen varen dan 20 kilometer per uur. Wat ons betreft zou daar een uitzonderingsregeling voor moeten kunnen komen, die de overheid realiseert. We zitten in de Tweede Kamer in de wetgevende macht, dat moet mogelijk zijn."

Marijke: "Maar je bedoelt in urgente situaties of bij bepaalde weersomstandigheden?"

Wiersma: "Dat kan onder bepaalde voorwaarden, inderdaad. Ik denk dat van zo'n nachttaxi niet massaal gebruikgemaakt zou moeten worden. Wij vinden dat daar een uitzonderingspositie voor mogelijk zou moeten zijn. Het is absurd dat schepen groter dan 20 meter wél harder mogen varen. Het is ook niet zo dat die watertaxi's nu 60-70 kilometer per uur willen varen 's nachts. Maar vooral de overtocht naar bijvoorbeeld Ameland maar ook Vlieland en Terschelling, zijn best lange overtochten. Als je daar niet harder mag varen, duurt dat gewoon te lang. Als je het in de concessie zou kunnen opnemen, is dat ook een optie. Wat ons betreft is de absolute voorwaarde dat de mensen op de eilanden gewoon 's nachts gebruik kunnen maken van vervoer naar de wal."

Marijke: "Wie bepaalt dan wat die urgente situaties zijn? Overheden, de eilanders zelf?"

Wiersma: "Ik denk dat je daar een brede discussie over moet voeren, waarin overheden en partijen als burgers betrokken zijn. Daar kun je bepaalde criteria aan stellen."

Marijke: "Je hebt vast gedacht over de veiligheid. Als we het hebben over

watertaxi's en nachtelijk varen, dan zijn we recentelijk natuurlijk opgeschrikt. Wat wil de BBB erbij waarborgen?"

Wiersma: "Veiligheid is iets dat voorop moet staan. Er is recent een vreselijk ongeluk gebeurd. Wat ik zojuist ook zei, wat ik begrepen heb, is het niet de bedoeling om midden in de nacht op hoge snelheid te varen. Maar 40 kilometer per uur moet met waarborging van de veiligheid mogelijk zijn."

Marijke: "Aan welke verhalen denk je als je aan dat nachtvervoer denkt? Wat maakt dan indruk als je dat zo hoort?"

Wiersma: "Vooral als je je familielid niet kunt bereiken. Aan de andere kant hoor ik dat er vooral 's nachts op die tijdstippen heel veel maatschappelijk diensten gebruik van maken, dat gaat bijvoorbeeld over arrestantenvervoer of over de brandweer. Ik vind dat mensen het recht hebben om wanneer dat nodig is van het eiland af te kunnen geraken."

Marijke: "Zien wij de veerdienst als iets waar je recht op hebt? Dat is in de papieren niet zo, maar je zegt: eigenlijk zouden we dat wel zo moeten ervaren."

Wiersma: "Dat is voor ons randvoorwaardelijk. We zien dat de regio's, daar schaar ik de eilanden ook onder, dat die onderbelicht zijn in de landelijke politiek. Er worden miljarden aan infrastructuur uitgegeven, daarvan gaat 65% naar de randstad. Groningen, Drenthe en Friesland krijgt slechts 4% van dat budget. Dat is tekenend voor hoe in de landelijke politiek omgegaan wordt met vervoer en bereikbaarheid in de regio's. Dat is wat ons betreft een speerpunt, om te zorgen dat dat voor ons net zo goed geregeld is. Ook als het gaat om vervoer van en naar de eilanden. Dat willen we versterken en daar zullen middelen beschikbaar voor moeten komen. Maar ook het rekeningrijden is zo'n verkapte plattelandsheffing, want we moeten al zo ver reizen om overal te komen. In Amsterdam stap je op de metro en dan ben je er zo."

Stelling van WPD

Marijke: "We hebben in Slido de vraag gesteld: als WPD volledig op getij moet gaan varen, dan is er minder regelmaat. Denk bijvoorbeeld aan de vulploeg in de supermarkt of menskracht voor de bouw en de horeca, dat is dus funest voor het mkb op het eiland. Dat is niet de stelling van WPD, dat is goed om nog even te zeggen, maar we hebben gewoon scherpe stellingen neergezet en dan ben ik heel benieuwd naar de meningen in deze zaal. Femke, wat is jouw reactie op deze stelling?"

Wiersma: "Natuurlijk, ik ben het hier zeker mee eens. Die consequente afvaart is gewoon van levensbelang. Wat zonet ook gezegd werd door

iemand die zelf op een eiland woont: je hele leven hangt een beetje aan die tijden vast. Als dat gereduceerd wordt, dan zijn de opties ook gereduceerd."

De zaal stemt als volgt:

Eens	69%
Oneens	25%
Geen mening	2%
Anders	4%

Stelling van BBB

Marijke: "Jij (Femke) hebt ook een stelling meegenomen voor ons. 'Natuurbelangen staan op gespannen voet met ondernemers- en burgerbelangen, waar het de leefbaarheid voor de Waddeneilanden betreft. Wat moet zwaarder wegen?"

De zaal stemt als volgt:

Natuurbelangen moeten zwaarder wegen	13%
Ondernemers- en burgerbelangen moeten zwaarder wegen	45%
Het is goed zoals het nu is	34%
Anders....	9%

Wiersma: "Waarom ik deze vraag heb ingebracht? Ik heb contact gezocht met de huidige exploitant van de nachtelijke taxi, de watertaxi. Die geeft aan dat hij gepoogd heeft om een vergunning te genereren, maar dat het vanuit de overheid best snel duidelijk was dat dat geen haalbare kaart ging zijn. Het is een zeer kostbare procedure, dus die aanvraag is nooit doorgezet. Dan staan die belangen wel op gespannen voet met een stukje leefbaarheid voor de eilanders. Ik ben heel benieuwd hoe de zaal erover denkt."

Reacties uit de zaal

"Ik wil reageren, maar ook nog even terug naar de vorige stelling. Wij hebben als Ondernemersplatform Ameland de leden van de commissie IO aangeschreven en ons probleem kenbaar gemaakt en de enige politieke partij die daar positief op heeft gereageerd is de BBB. Dat even vooraf.

Twee: deze stelling, ik denk dat die eigenlijk anders geformuleerd zou moeten worden. Je moet niet zeggen 'we leven op gespannen voet met de natuur', maar we moeten proberen om cohesie te vinden met de natuur en de natuurbeweging. En op het moment dat dat gerealiseerd wordt, denk ik dat het probleem met de vaargeul voor een groot deel is opgelost."

Wiersma: "Allereerst over de inbreng die jullie gegeven hebben. We hebben altijd gezegd toen we voor de Tweede Kamer gingen: wij willen de partij

zijn die dat wat andere grote landelijke partijen als klein zeer beschouwen, wél serieus nemen. We hebben weliswaar 1 zetel en 7 medewerkers en 1 kamerlid, maar we proberen dat zoveel mogelijk mee te pakken."

Marijke: "Maar over dat in balans leven? Want jullie zijn nogal stellig van of-of."

Wiersma: "Ik moest een stelling opleveren en volgens mij is een stelling altijd iets wat prikkelend moet zijn. Fijn om te horen dat dus kennelijk ook zo is."

Marijke: "De mensen die van natuur houden, die kunnen ervan op aan dat die cohesie wordt bereikt?"

Wiersma: "Ik denk dat mensen die van natuur en natuurbeleid houden niet per se dezelfde personen zijn. Ik houd ook van de natuur, maar toch ben ik van mening dat als het bijvoorbeeld gaat over het stikstofbeleid, dat we een heel verkeerde invulling geven aan het natuurbeleid. Door stikstofdoelen in een wet op te nemen waarnaar gestreefd moet worden, terwijl natuur ook over hele andere componenten gaat die je kunt monitoren."

Marijke: "Ik ben benieuwd wat Jochem van GrienLinks heeft geantwoord op de stelling."

Jochem Knol: "Ik vind het jammer dat de stikstofproblematiek nu aan de orde wordt gesteld. Stikstof is een probleem. Ik heb dit gebied vorige week het kroonjuweel van de Nederlandse natuur genoemd. Dat moeten we beschermen, dat is een gegeven. Dat wordt door een aantal partijen ontkend, maar niet door ons. Het is een gezamenlijke opgave om te proberen die stikstofproblematiek op te lossen. En dat u de confrontatie opzoekt, vind ik jammer. Wij zoeken naar: hoe kun je de leefbaarheid en de natuurwaarden met die economische belangen samenbrengen? Dus laten we die opgave nu gaan doen."

Reactie uit de zaal: "Uiteraard is de natuur net zo belangrijk als leefbaarheid, alleen op het moment lijkt het meer zo dat de natuurgebieden zoals waar wij leven geslactofferd worden omdat wij nog natuur hebben. Daarom moet het beschermd worden. Daar waar het al verwoest is, is het belang minder groot, want daar is het al verwoest."

Marijke: "Waar mogen we vanaf de eilanden op rekenen als jullie in de coalitie komen?"

Femke: "Wij zullen alles binnen ons vermogen doen om de bereikbaarheid voor iedereen in Nederland te optimaliseren, zeker ook voor de eilandbewoners."

Daarmee zijn de 12 minuten voor Femke voorbij.

CDA - Rendert Algra

Marijke: "We gaan door naar het CDA. Rendert Algra, we gaan met jou naar de eerste stelling. De vraag aan het CDA is: het toerisme naar Ameland en Schiermonnikoog is de afgelopen 20 jaar met ongeveer 20% gestegen. De eilanden zijn niet groter geworden. Onze stelling is: goed rentmeesterschap betekent accepteren dat toerisme niet meer ongebreideld kan groeien."

Algra: "Dat klopt. Het ongebreidelde, het zonder grenzen betekent dat je maar door kunt gaan zonder dat iets dat gaat stoppen. Het staat volledig haaks op rentmeesterschap. Dus zo is de stelling veel te gemakkelijk eigenlijk."

Marijke: "Laten we dan naar het genuanceerde antwoord gaan. Hoe kijkt het CDA naar toerisme op de eilanden en waar willen jullie je voor inzetten?"

Algra: "Ik denk dat er ruimte is voor activiteiten, dus meer toerisme op de eilanden, in ieder geval buiten het seizoen. Je wilt 80-90% bezettingsgraad, in die laatste percentages zit vaak de winst. Nou is een eiland iets gunstiger dan de vaste wal. Mensen willen graag naar een eiland. Maar er is ruimte voor groei en dan moet je creatief zijn. Wat ik zelf heel mooi vind is het jaarlijkse beach rugby toernooi. Een schitterend fenomeen, al jarenlang. En buiten het seizoen. En dat kun je ook met andere sporten doen. Je ziet het ook op andere eilanden, je hebt het Oerol op Terschelling, je hebt het bioscoopfestival op Vlieland, kortom: allemaal mogelijkheden om buiten het seizoen uit te breiden. Ook binnen het seizoen kunnen nieuwe oplossingen worden bedacht. Het staat niet in het CDA-verkiezingsprogramma, maar: afwezigheidsbelasting. Dus toeristen die er niet zijn, dat je die belasting laat betalen. Nu is het: je komt hier slapen, dus je moet belasting betalen. Dat vind ik vreemd, want je betaalt al veel voor een overnachting en dan komt daar belasting overheen."

Marijke: "En wilt u dat laten ingaan op 1 april, of is dit echt een serieus idee?"

Algra: "Serieus. Want die afwezigheidspercentage, ik weet niet hoe zeer dit op Ameland het geval is, maar je ziet het veel op Terschelling, dat mensen die nog een duur huis kunnen betalen, dat ze ook een duur huis kopen op één van de eilanden. Vervolgens verdienen ze genoeg waardoor dat ze dat huis niet hoeven te verhuren. Er zitten eens een weekje vrienden in en ze zitten er zelf een paar weken in en die andere elf maanden is het huis leeg. Dat betekent geen omzet voor bedrijven voor het eiland, geen omzet voor de vervoerder."

Marijke: "Bent u voor de afwezigheidsbelasting?" (Vraag aan publiek.)

Er gaan vingers omhoog. Marijke: "Nou, in de Staten zou dit al een spannende stemming worden." Algra: "Het is ook een beetje out of the box denken. Je kunt wel mensen laten betalen die er zijn, maar ook mensen die er moedwillig niet zijn."

Stelling van WPD

Marijke: "Ik stel voor dat we gaan naar de stelling, want die gaat hier ook over. Toerisme op Ameland en Schiermonnikoog richting 2030 kan nog best groeien. Als je moest antwoorden Rendert, wat zou je antwoorden?"

"Ik sta voor 100% erachter dat het seizoen te verlengen is. Dan zul je ook meer moeten kijken naar binnenactiviteiten. In de herfst en winter willen mensen de warmte opzoeken, dus dan zou de creativiteit daarop gericht moeten zijn. Maar dat het mogelijk is, weet ik zeker."

Uitslag publiek

Kan nog groeien, ook in het hoogseizoen	17%
Kan alleen nog groeien buiten het seizoen	63%
Kan niet meer groeien	13%
Zal vanzelf krimpen, gezien de (demografische) ontwikkelingen	7%

Reacties uit de zaal

Marijke: "Zijn er mensen die willen reageren op de stelling of op Rendert?"

"Ik vind het een fantastisch voorstel om die afwezigheidsbelasting in te voeren. Maar is er ook een mogelijkheid om het zo te stellen dat mensen verplicht worden hun huizen te verhuren? Zeker als ze een recreatieve woning hebben? Dat je er een wet op legt: heb je een recreatieobject in handen, dan moet je verplicht 26 weken verhuren."

Algra: "Als CDA'er word ik niet blij van verplichtingen. Uw voorstel gaat verder dan het voorstel dat ik heb met de belasting. Ik vind: je moet het stimuleren. Hier zou je het voor een deel van de mensen wel kunnen stimuleren en van verplicht stellen ben ik geen voorstander."

"Maar die belasting is ook verplicht."

Algra: "Maar dan heb je nog een keuze. Je kunt gewoon 11 maanden per jaar hier doorbrengen, dan hoeft je dat niet te betalen."

Iemand anders: "De meeste politieke partijen hebben leefbaarheid hoog in het vaandel staan, maar als we 11 maanden per jaar verhuren, dan is er weinig meer qua leefbaarheid."

Marijke: "Hoe houdt het CDA de leefbaarheid wel goed?"

Algra: "U zegt 'als wij verhuren', dus dan ga ik er een beetje vanuit dat u iets in de verhuur hebt. Als je ervoor kiest om zelf een maand per jaar, of twee maanden per jaar, meer vrije tijd te hebben, dan heb je aan een bezettingsgraad van 70 procent misschien wel voldoende. Maar als je er maximaal rendement uit wil halen, dan heb je dat niet. Dan komt erbij kijken dat je die vervelende toerist op bezoek hebt. Dat is dus een beetje inherent aan elkaar."

Marijke: "Iets breder op toerisme en groei. De afgelopen twee dagen zijn er veel over gegaan. Iemand zei: wanneer zeggen we: wanneer is het vol?"

Iemand uit de zaal: "We hebben het over toerisme, maar hoe gaan we dat laten groeien als de boot minder gaat varen?"

Algra: "Hovercraft."

Marijke: "Als we kijken naar de andere politieke kandidaten, wie wil een reactie geven?"

Jaap Stalenburg - PvdA: "Eigenlijk meteen nadat corona uitbrak hebben we gezegd: we moeten een beleid ontwikkelen dat gericht is op duurzaam toerisme. Toerisme het hele jaar rond. En dat we veel meer gaan kijken of we wat met congressen kunnen gaan doen. En dat we op die manier een beleid kunnen ontwikkelen dat minder gericht is op de zomermaanden maar op alle maanden. Dan worden heel veel problemen opgelost. En die hovercraft die komt er niet, hoor."

Algra: "Jij bedoelt duurzaam uitgestrekt over het hele jaar."

Marijke: "Want 63% zegt: we kunnen alleen groeien buiten het seizoen."

Algra: "Daar moet je naar kijken. De bezetting gaan uitbreiden."

Stelling van CDA

Marijke: "We gaan naar de stelling die jij hebt meegenomen: 'Hovercrafts', is dat een goed idee voor de toekomst?"

Uitslag

Ja	25%
Nee	75%

Algra: "De voorlaatste keer dat ik met mijn twee jongste kinderen hier op het eiland was, hadden we veel werk om op tijd de laatste boot te pakken. We hebben anderhalf uur in de haven zitten wachten want de boot was vertraagd. Dat gebeurt tegenwoordig wekelijks, misschien soms wel dagelijks. Daar haal je niet de toeristen mee binnen."

Mensen willen duidelijkheid. Ook voor de mensen die naar de wal gaan om te werken. Dat betekent dat er hier straks wel 3 boten liggen te baggeren, moet je even nagaan wat voor milieu-effecten dat heeft. Dat zou je heel goed kunnen oplossen met een vaartuig dat er al 80 jaar is: de hovercraft."

Marijke: "77% zegt: nee, dat zien we niet zitten. In eerdere artikelen kwam de term veiligheid naar voren, het zou niet goed kunnen werken. Waarom zouden we het toch moeten proberen volgens het CDA?"

Algra: "Ik heb hier bij de provincie vragen over gesteld. Veiligheid is niet wat als antwoord wordt gegeven. Maar alleen: het is verboden. Dat kun je veranderen. Verboden in wetgeving worden door collega's in de Tweede Kamer en het kabinet opgelegd. Een ander verhaal is: het is te lawaaierig, het schip zou het hele eiland wakker maken. Ik zei al, ze varen 80 jaar, met een geluidsniveau van 66 decibel. Een politiewagen voert sirene met een geluidscapaciteit van 110 decibel. Als je kijkt naar de natuur, want dat is vaak een argument om hier op tegen te zijn, zeg ik: de vogels en vissen die je tegenkomt, kom je maar heel kort tegen want met een kwartier ben je aan de wal. En nu heb je 3 baggerboten dagelijks te baggeren, om aan de ene kant zand uit het water te halen en aan de andere kant terug te storten."

Reactie uit het publiek

"Die hovercraft hoeft sowieso niet. En die natuur, die zeehonden worden niet éven opgeschrikt, want er zitten overal zeehonden. Dus de hele route hebben ze daar last van. En ik vind dat niet kunnen."

Marijke: "Laatste vraag aan Rendert. Wat gaat het CDA doen om te zorgen dat gezinnen op die eilanden leefbaar kunnen blijven wonen?"

Rendert: "We zetten in op meer wij, minder ik. Dat kun je doortrekken naar gezinssituaties, want uiteindelijk zijn we nog steeds een gezinssituatie. En we vinden dan ook dat als iemand woont op een eiland en werkt op de wal, dat die daar op tijd moet kunnen komen. Dat er geen overmacht is omdat de boot een uur later is."

Marijke: "Wat gaat u doen, was mijn vraag?"

Rendert: "Ik ga door met de promotie van de hovercraft, want het is een antwoord van niks, 'het is verboden en maakt veel lawaai'. Het maakt minder lawaai dan 70 jaar geleden en je hoeft niet meer te baggeren. Als je het optelt, verstoort je de natuur minder."

Marijke: "Ik weet niet of het in de concessie kan worden opgenomen. Maar als de hovercraft komt,

dan neem ik aan dat er Rendert op staat." De 12 minuten voor het CDA zijn voorbij.

FNP Auke van der Goot

Marijke: "We gaan door met de volgende partij: de FNP. Auke van der Goot gaat vertellen over hoe zij denken over het vervoersconcept van de toekomst. We gaan naar de inleiding. We hebben veel tradities in Friesland, die vieren we graag met elkaar, zoals het dorpsfeest, de sportwedstrijden. Dat is goed voor onze trots en economie. De stelling daarbij is: bereikbaarheid is het belangrijkste, dus baggeren wat nodig is, ook als de natuur eronder lijdt."

Uitslag

Vasthouden aan de bestaande geul, minder baggeren en nadenken over kleinere schepen, varen op getij, autoluw maken van Ameland	22%
Doorgaan met baggeren wat nodig is, in combinatie met aanvullende maatregelen, zoals verlenging pier bij Holwert en het slimmer verplaatsen van het baggermateriaal, (bijvoorbeeld in het kwelderplan bij de Feugelpôle op Ameland)	47%
Kiezen voor een andere vaargeul, oplossing zoeken westelijk van Holwert	19%
Anders	12%

Van der Groot: "Als ik naar de dorpsfeesten en sportwedstrijden kijk en dan met name de dorpsfeesten, dan zie je dat het de vraag is of die dorpsfeesten wel kunnen doorgaan vanwege verzekeringsrechten. Het plan van de FNP is om de verzekeringsrechten over te nemen. Dit is een goede gedachte om de gemeenschapszin in de dorpen te bevorderen."

Marijke: "Het is een vertakking van de stelling, want we hebben het over baggeren en bereikbaarheid. Wat vindt u: moet die natuur dan wijken en gaan we baggeren zodat we telkens al die feestgangers en sporters kunnen vervoeren?"

Van der Goot: "De staatssecretaris heeft gezegd dat bereikbaarheid een basisrecht is en dat er een zorgplicht is. Maar we hebben ook met elkaar afgesproken dat we de natuur gaan beschermen. Dan kun je zeggen: baggeren wat nodig is. De natuur lijdt daar altijd onder. En wij zijn daar dus maar zeer beperkt voorstander van. Als er andere oplossingen gevonden kunnen worden die de natuur kunnen beschermen, hebben die onze voorkeur."

Marijke: "Straks zit u aan de onderhandelingstafel. Wat wordt dan gezegd over die bereikbaarheid? We moeten met elkaar die bereikbaarheid van de eilanden altijd borgen? Of zegt u: de natuur krijgt af en toe voorrang?"

Van der Goot: "We moeten kijken naar mogelijke oplossingen, zoals elektrisch varen. Je moet luisteren naar de bevolking. Wat heeft de bevolking nodig, wat hebben de eilanders nodig?"

Marijke: "Daar kan ik simpel over zijn. Die willen vaak heen en weer kunnen en bereikbaar zijn. Het gaat straks ook over energie en energiepunten. Welke lobby kunnen we van de FNP verwachten op dat punt, op bereikbaarheid en duurzaamheid?"

Van der Goot: "Als WPD met een goed voorstel komt en de eilanders omarmen dat voorstel en kunnen dat dragen, dan steunen we dat 100%. Maar in meerderheid zullen we dat denk ik zeker gaan steunen."

Marijke: "Er wordt vaak gezegd: daar zijn we niet van als provincie, want het Rijk... Waarvan zegt u: de FNP toont wel die verantwoordelijkheid?"

Van der Goot: "We zijn betrokken aan het kijken wat er in de samenleving hier op het eiland speelt. Dus als er iemand komt die zegt 'ik houd van vogels en ik hou van kwelders', kunnen we die optie verkennen? Dan zeg ik, laten we die optie wel verkennen en kijken wat de mogelijkheden zijn."

Marijke: "Waar gaat u zich hard voor maken?"

FNP: "Als de bevolking zich uitsprekt voor een bepaalde oplossing qua bereikbaarheid en WPD en het ministerie kunnen dat uitvoeren, dan gaan we daar voor."

Stelling van WPD

Marijke: "Wij gaan door naar de stelling in Slido van WPD voor de zaal. Stel dat WPD in staat is om duurzame bereikbaarheid te realiseren, die niet ten koste gaat van het aantal afvaarten, mag dan de prijs stijgen?"

Uitslag

Dan mag een kaartje met maximaal €2,50 stijgen voor eilanders en toeristen	29%
Dan mag een kaartje met maximaal €5,00 stijgen voor eilanders en toeristen	23%
Dan mag een kaartje voor toeristen met maximaal €9,50 stijgen, eilanders betalen voldoende	32%
Anders	15%

Reacties publiek

"Ik ben wethouder op Schiermonnikoog, vervoersarmoede is iets wat we hoog op de agenda hebben staan. De eilanders betalen voldoende, daar ben ik het deels mee eens, ik denk dat voor sommige eilanders de prijs wat omlaag mag. Maar dat geldt zeker ook voor bepaalde groepen toeristen. We willen niet dat straks de eilanden voor bepaalde mensen niet te bereiken zijn"

Marijke: "Wat betekent dat in de praktijk volgens u?"

"Dat betekent dat 9,50 voor sommige doelgroepen te veel zal zijn om naar het eiland te komen. Ik denk dat we dat ten alle tijde moeten voorkomen."

Marijke: "En hier wordt druk geknikt door BBB."

Wiersma: "Daar ben ik het helemaal mee eens. Ik denk dat bereikbaarheid niet alleen voor de eilanders belangrijk is, maar dat we de onderste sociale klasse in onze samenleving niet moeten vergeten. Die kan nu al niet deelnemen aan heel veel activiteiten. Dus ik kan me helemaal vinden in wat de wethouder aangeeft."

Marijke: "Wat zou de oplossing kunnen zijn?"

Wiersma: "Ik heb hier nog niet een pasklaar antwoord op. Eventueel moet er geld bij van het Rijk."

Marijke: "Antwoord van de FNP, wat is uw reactie op de stelling?"

Van der Goot: "Ik kan me de zorg van de wethouder heel goed voorstellen. Dat het eiland alleen maar toegankelijk zou worden voor rijke mensen."

Marijke: "Wat is daarbij de overtuiging van FNP?"
"We vinden dat alle mensen er moeten kunnen komen. En dat we dat in staat moeten stellen om te realiseren."

Vraag publiek: "Een toerist komt misschien 1 à 2 per jaar over, een eilandbewoners 10 à 15 keer. Dus een prijs van 9,50 euro komt voor eilanders nog veel hoger uit."

Stelling van de FNP

Marijke: "Dan had FNP een vraag terug aan u in de zaal."

Van der Goot: "Ik wilde graag weten: wie woont er op een eiland? Zodat ik een indruk heb." (Redelijk wat mensen gaan staan)

"En zijn er dan ook mensen die op de wal wonen en hier zijn geboren?"

Er gaan 2 personen staan.

Marijke: “Over enkele weken zit daar een onderhandelingsteam en dan wilt u weten vanuit FNP: wat is de oplossing qua bereikbaarheid van de eilanden? Ik ben benieuwd, wat is de oplossing, wat heb je ingevuld Rendert?”

Rendert: “Ik ga in de herhaling vallen, want mijn oplossing staat hier niet bij.” (Hovercraft, red.)

Marijke: “Reacties uit de zaal, wie wil hierop reageren?”

“Baggeren, bootje heen varen, dumpen, 100 meter terugvaren en zo gaan we de hele dag heen en weer. Alles valt en staat bij de natuurclubs.”

Marijke: “En wat zou de oplossing moeten zijn?”

“Verderop op het eiland hebben ze jarenlang gas geboord, dat is ongeveer 40 centimeter gezakt.

Al het zand kan daarheen en dan is het probleem opgelost.”

Marijke: “Andere reacties?”

“Ik ben vanuit de Waddenacademie betrokken bij het onderzoek naar de vaargeul. Het zand elders dumpen is één van de problemen van de huidige vaargeul. Hoe meer je dat doet, hoe groter het probleem. Wat mij betreft is de oplossing een combinatie van zaken. Denk aan andere schepen met minder diepgang. Denk aan een situatie waarbij je minder hoeft te baggeren. De pier op Holwerd ligt per definitie op een ongelukkige plek, bij een wantij ongeveer. De meest ongunstige plek qua sedimentatie. Dus je kunt de pier wel verkassen, maar dan moet je een andere ingreep maken in de natuur in Ferwerd waar je ook door de kwelder gaat. Dus ik denk dat je een optimale mix moet zoeken, waarbij je zoekt naar een andere mobiliteitsketen. Moet iedereen met de auto naar het eiland? Je auto is vaak je rugzakje. Moet je die auto daar gebruiken op het eiland?”

Marijke: “In één zin, waar mogen we op rekenen bij de FNP?”

“Dat we goed luisteren naar wat er gezegd is door iedereen. En dan gaan we ons standpunt bepalen. Het zal een combinatie van maatregelen worden, verwacht ik.”

De 12 minuten zijn voorbij

GrienLinks - Jochem Knol

Marijke: “We gaan naar Jochem Knol van GrienLinks. We beginnen met een stelling: een elektrische veerdienst is bij gelijke capaciteit zwaarder dan de huidige veerdienst. Dat komt door de batterij. Zwaarder betekent dieper, dus elektrisch vraagt meer baggerwerk. Maar dan vaar je wel elektrisch. De stelling is: gaat u voor elektrisch varen met zwaardere boten of op diesel blijven met lichtere boten?”

Knol: “Het is een heel aardige stelling, maar gelukkig is hij al achterhaald voor hij hier ligt. Allereerst zijn in Finland batterijen ontwikkeld die de helft lichter zijn dan de huidige en een dubbele capaciteit hebben. Dus het zwaarteprobleem gaan we oplossen. Het tweede dat hier ontbreekt is dat er alternatieven zijn. In de hele scheepvaart wordt nagedacht over waterstof en andere energiedragers. Dus of het perse elektrisch moet? Het is een hele interessante gedachte, maar je moet het batterijprobleem erbij nemen. Dus ik denk niet dat ze dieper hoeven te zijn.”

Marijke: “Je zegt iets treffends: er zijn ook andere energiebronnen. Waterstof wordt genoemd. Waar moeten we volgens GrienLinks op inzetten?”

Knol: “Laat de markt die keuze maken. Geef een waterdiepte en geef daarin de mogelijkheden aan.”

Marijke: “Als de keuze voor elektrisch gemaakt wordt, dan weten we ook dat het miljoenen gaat kosten om allerlei kabels te trekken onder de grond door naar Holwerd. We zien nu al in de krant dat dat hele elektriciteitsnet verschrikkelijk oververhit raakt. Waar kunnen de eilanden dan op rekenen als GroenLinks in de coalitie zit?”

Knol: “Allereerst gaf ik aan: er is een alternatief, namelijk waterstof.”

Marijke: “Ook daar zijn kostbare installaties voor nodig.”

Knol: “De energietransitie is ingezet. Dat is een noodzaak die plaatsvindt. Ik heb vanochtend nog in mijn eigen werk gehoord, ik werk heel veel ook voor Tennet, het is een tijdelijk probleem. We zitten met een enorm capaciteitsprobleem om het aan te leggen, maar het komt er, het nieuwe net. In 2030 moeten we daar een punt hebben. Dan zijn we 7 jaar verder. Ik denk dat dat mogelijk moet zijn.”

Marijke: “En welke politieke keuze hoort daarbij?”

Knol: “De keuze die wij maken is dat er schone energie gebruikt moet worden waarbij er geen uitstoot is. We praten hier over een groot stikstofprobleem. Wij pleiten ervoor dat de vaarverbinding schoner moet worden. Er moet minder uitstoot op de eilanden komen. Moeten wij als overheid niet het voorbeeld geven en die investeringen doen en die technologie die ervoor nodig is stimuleren?”

Marijke: “We weten dat de zak geld van de provincie betrekkelijk is en kleiner is geworden. U heeft een krappe beurs.

Waarvan zegt u: dit gaan we dus niet meer doen om deze duurzame keuze wel te maken?"

Knol: "Je moet een maatschappelijke kosten-batenanalyse nemen en je moet ook die andere kosten meerekenen. En dan is het zeer de vraag of deze oplossing duurder is."

Marijke: "Bij het woord 'elektrisch' veerde BBB op. Wat moeten wij ons absoluut beseffen?"

Wiersma: "Op zich zijn wij ook voorstander van waterstof, alleen het is natuurlijk secundair elektrisch. Om groene waterstof te produceren, hebben we nog meer elektriciteitsopwekking nodig. De elektrificatie is al in volle gang, waardoor er een plus komt op de offshore windparken in de Noordzee. Er is ook een kritisch rapport uitgebracht over de ecologische effecten die al die windparken in de Noordzee tezamen gaan opleveren. Dus hoe verhoudt die wens voor extra waterstof zich tot die milieudoelen, met betrekking tot die windparken die dan nodig zijn in de Noordzee?"

Knol: "Iedere energieopwekking heeft een aantal nadelen. Dat zullen we niet ontkennen. Maar uit de rapporten blijkt dat windenergie nog steeds beter is dan de fossiele energie die we nu gebruiken. Want dat is eindig en het brengt veel andere milieuproblemen met zich mee. Vooral 's nachts hebben we energie over. Daar wordt in energiehubs over gedacht, over hoe kun je die windenergie die 's nachts niet wordt gebruikt omzetten in waterstof?"

Stelling van WPD

Marijke leest de stelling van WPD voor: "Als er alleen elektrisch aangedreven vrachtwagens op de veerboot mogen, dan lijkt me dat een goede zaak en dat dient in een nieuwe concessie te worden verplicht."

Uitslag

Eens	22%
Oneens	64%
Anders	5%
Geen mening	8%

Marijke: "Wat zou jij antwoorden, Jochem?"

Knol: "Ik vraag me af of we dit in de concessie moeten opnemen. Ik vind dit meer in algemeen belang en ik vind dat we het moeten opnemen in het rijksbeleid. Meer elektrisch vrachtverkeer moeten we stimuleren en dat gebeurt ook. In het rijksbeleid moet je opnemen dat je het zware verkeer moet stimuleren om over te gaan op waterstof of elektriciteit."

Marijke: "Een klein rondje in de zaal. Wie vindt hier wat van het elektrisch rijden? Dat je dat redelijk dwingend mag doen?"

"Ik werk bij Arriva. We rijden al jarenlang met een volledige elektrische busvloot op Ameland. Geen probleem. Het is wel in de concessie voorgeschreven. Zo kun je op die manier wel dingen gaan regelen."

Marijke: "Kun je het ook van vrachtwagens vragen? Kun je die dwingen om ook elektrisch te rijden?"

"Ik denk dat rond 2030 heel veel vrachtwagens al elektrisch zullen rijden. En dat je het op de eilanden prima kunt verplichten. Het elektrisch verbruik van bussen is niet veel lager dan van vrachtauto's."

Andere reactie: "Ik denk dat we ook in deze stelling te veel van elektriciteit uitgaan. Er zijn ook andere mogelijkheden om een auto of vrachtwagen vooruit te krijgen. Zoals de eerder genoemde waterstof. Misschien andere brandstoffen, die ook minder impact hebben op de natuur, maar die misschien wel een groter bereik hebben. En de boten die in 2030 zullen gaan varen, die moeten ruim vóór 2030 in productie genomen worden, dus het is niet zo dat we nu al kunnen uitgaan van technieken die er nog niet zijn."

Andere reactie: "Lauwersoog wil één van de vooruitstrevende waterstofhavens worden. En ik was eigenlijk benieuwd, is het mogelijk om hybride te gaan varen? Dus dat je gedeeltelijk waterstof en gedeeltelijk elektrisch vaart en dan eventueel een gedeelte van het dek bedekt met zonnepanelen? Want dan heb je in het piekseizoen waarin je het meeste vaart ook de meeste elektriciteit tot je beschikking."

Marijke: "Jochem, wat zouden we moeten doen?"

Knol: "Natuurlijk moet u de boten bestellen. Er zijn heel veel ontwikkelingen. Leg een aantal randvoorwaarden vast in je concessie of in je uitvraag voor je schepen. Niet zozeer van: je moet elektrisch, je moet waterstof. Wat mij betreft is hybride prima. Maar leg iets vast over de uitstoot die je wilt en over de geluidsuitstoot die je wilt en geef de markt er de vrijheid in en laten we dan zien wat eruit komt. Dan kun je morgen aanbesteden."

Stelling GroenLinks

Die luidt als volgt: In hoeverre vindt u dat in de toekomst de auto's van toeristen op de wal moeten blijven staan en dat op het eiland ingezet moet worden op ander vervoer voor toeristen?

Uitslag:

Mee eens, Ameland moet zoveel mogelijk autovrij worden	37%
Oneens, onze toeristen verwachten een bepaald comfort op het eiland, gebruik maken van eigen auto's hoort daarbij	15%
Een combi, streven naar 50% minder toeristisch autovervoer	39%
Anders	8%

Marijke: "Waarom deze stelling? In hoeverre vindt u dat in de toekomst de auto van de toerist op de wal moeten blijven staan?"

Knol: "Vorige week waren we hier op werkbezoek en toen gaven mensen aan: waarom moeten al die auto's op het eiland? Moet je die wel mee vervoeren? Dat is ook een vraag die ik terug wil leggen aan de eilanders. In hoeverre wilt u autoluw? Ik kom sinds jaar en dag op de eilanden, vaker op een buureiland dan op Ameland. Als je op Schiermonnikoog komt, is de aantrekkelijkheid het autoluw zijn. Net als op Vlieland. Is het geen optie om die 85.000 auto's die jaarlijks vervoerd worden op het vasteland te laten staan?"

Marijke: "Wie wil daarop reageren?"

"Ik wil even terug naar het vorige, over die concessie. Dan denk ik: hoe ingewikkeld kan het zijn? Met de busconcessie is gewoon gezegd: anders dan diesel. Neem dat over zou ik denken. Waarom het wiel opnieuw uitvinden?"

"Misschien meer een anekdotische aanvulling. Als ik naar de wintersport ga in Frankrijk, dan gaan we meestal naar een dorp waar je de auto in de parkeergarage zet. Die mag je door de week niet gebruiken als je daar bent. En ze hebben daar een perfect systeem met elektrische bussen, zodat je overal kunt komen waar je wilt zijn. Dat is een manier waarop je de hele mobiliteit in zo'n plaats kunt beheersen en voor een goede leefomgeving kunt zorgen."

Marijke: "Hoe gaat GrienLinks ervoor zorgen dat dit mogelijk is?"

Knol: "Wij zien de noodzaak als partij niet om al die auto's over te brengen. We zijn ons ervan bewust dat dit consequenties heeft voor het vasteland, qua parkeervervoorzieningen, maar als je iets niet over hoeft te brengen dan scheelt dat heel veel vervoersbewegingen en dat maakt de uitvraag wat ons betreft een stuk eenvoudiger."

De tijd zit erop.

PvdA - Jaap Stalenburg

Marijke: "Wij gaan naar de PvdA. Jaap Stalenburg, we gaan met jou naar de eerste stelling. Onderwijs is belangrijk. Ook voor de jeugd op de eilanden. Dat moet bereikbaar zijn. Maar als je een examen hebt om 9.30 uur, dan moet je super vroeg je bed uit om op tijd zijn. We hebben gister iemand gehoord die zijn examen heeft gemist. Dus het kan best oncomfortabel zijn om hier jong te zijn en aan wal op school te zitten. Daar kwam ook de stelling voorbij: eilander zijn is en blijft een keuze, we hebben gewoon soms ongemak. Wat is jouw reactie hierop?"

Stalenburg: "Ik ben de afgelopen weken bezig geweest met een rondje wadden. Ik was hier gistermiddag ook. Ik heb al die verhalen gehoord. En dan maak ik even een klein politiek puntje: ik denk dat wij als Provinciale Staten veel beter moeten luisteren naar de mensen. Ik vind in het algemeen dat de politiek dat moet. Met Holwerd aan Zee hebben we hele goede ervaringen gehad met vergaderen op locatie. Ik vind dat we in het nieuwe bestuursakkoord, en daar gaan we over praten, moeten opnemen dat we een keer per jaar op ieder waddeneiland met de commissie komen vergaderen over de problemen die spelen. Dat we veel beter luisteren. Die dialoog moet beter."

Marijke: "Punt gemaakt. We hebben het nu over studenten."

Stalenburg: "Ik vind dat een mega probleem. Een eilander zijn en blijven is een keuze, maar als je eilander bent... Je behoort tot het Koninkrijk der Nederlanden, je moet als je hier op het eiland woont gewoon in Dokkum naar school kunnen. Ik vind dat dit vervoer een nutsvoorziening moet zijn."

Marijke: "En dat betekent dat de provincie..."

Stalenburg: "Wij zetten ons sowieso in op het vervoer in heel Friesland. Maar ik denk dat als het gaat over de veerdiensten, het Rijk hier een belangrijke taak heeft. Ik gebruik voor de grap wel eens #randstadkabinet. Ik denk dat problemen in de randstad altijd beter en sneller worden geadresseerd dan problemen 100 kilometer buiten Den Haag."

Marijke: "Ik zag de FNP ook knikken. Een nutsvoorziening, kunnen we dat noteren als we een coalitie maken van de partijen hier?"

Van der Goot: "Ik denk het wel."

Marijke: "U moet het zeker weten, dat is wel het verschil."

Van der Goot: "Ga maar uit van ja. Is meneer Algra het daar ook mee eens?"

Algra: "Het CDA doet ook mee als je serieus over hovercrafts nadenkt."

Marijke: "Zeggen dat iets een nutsvoorziening is, is één. Als provincie heb je een rol. Welke verantwoordelijkheid neemt de provincie nu nog niet voldoende, maar gaat die wel nemen als de PvdA in de coalitie blijft?"

Stalenburg: "De PvdA vindt, maar dat vinden andere partijen ook, dat we er best scherper op mogen zijn. Dat we veel scherpere eisen moeten formuleren. We hebben ook enorme problemen op het platteland met het busvervoer, dat is bekend. Ik vind dat het Noorden er per definitie bekaaid vanaf komt en ik denk dat een nieuwe coalitie moet zorgen dat het randstadkabinet de problemen oppakt die in de provincies leven. Als je ziet hoeveel bushaltes er verdwenen zijn, daar word je akelig van."

Marijke: "We komen zo op de stelling over het ov, de provincie gaat ook over de bussen. Wat kan de provincie beter en anders doen om die bussen wel steeds aan te laten sluiten, ook als er een vertraging is?"

Stalenburg: "Het probleem blijft per definitie het geld. Gedeputeerde Fokkens zegt altijd: alleen busvervoer kost een miljoen euro per week. Dat zijn enorme bedragen. Ik denk dat de rijksbijdrage aan het vervoer op het platteland veel beter en gestructureerder geregeld moet worden dan nu gebeurt. Ik vind dat de nieuwe coalitie daar veel harder voor moet vechten."

Stelling van WPD

Marijke: "We gaan naar de stelling: het openbaar vervoer aan de wal wordt gecoördineerd door de provincie, de veerdienst wordt gecoördineerd door de landelijke overheid. Wat vinden wij daarvan? Is dat prima geregeld? Zou de provincie beide moeten doen om ook daar goed de coördinatie in te hebben? Moet die overheid zorgen voor een vaste pendeldienst? Of anders?"

Uitslag

Dit is prima geregeld zo	33%
De provincie moet beide doen	47%
De landelijke overheid moet beide doen	9%
Anders	1%

Stalenburg: "Ik denk dat Friesland de komende jaren moet werken aan een integraal vervoersplan. Als we straks de Lelylijn gaan krijgen, dan zullen we daarop buslijnen moeten laten aansluiten. Dan moeten we vanaf de eilanden ook aansluiting realiseren voor het dichtstbijzijnde station van de Lelylijn."

Marijke: "Wat zou daarin moeten komen over die aansluiting. Stel je voor die boot is iets later, hoe wordt dan gezorgd dat je dan je examen haalt?"

Stalenburg: "Dat moet een voorwaarde zijn in de concessie, dat bussen veel beter aansluiten op boten die met vertraging te kampen hebben. Dat dat een geïntegreerd systeem wordt waarmee men elkaar waarschuwt."

Reacties

"Ik wil wat toevoegen: ik zou een 's' achter die provincie willen zetten. Het zou mooi zijn als de provincies hierin samenwerken."

Stalenburg: "Volledig mee eens."

"Ik hoor een hele discussie over een boot die te laat is en dat er geen bus staat. Ik weet niet anders dan dat de bus op de boot wacht. Volgens mij is dat prima afgesproken met WPD en Arriva, dat de een op de ander wacht."

Stalenburg: "Ik hoor toch echt andere geluiden."

"Ik ben bang dat dan veel meer kinderen hun examen missen. Ik wil graag terug naar de vorige stelling. Er zal nooit altijd, en vooral 's ochtends vroeg niet, een bus rijden op elke watertaxi of elke boot. Het Ronald McDonaldhuis is in Leeuwarden al verdwenen, ik zou gaan pleiten voor een eilander campus."

Stalenburg: "Het is een prikkelende opmerking, maar we moeten wel kijken of het op korte termijn realistisch is."

Stelling van de PvdA

Marijke: "Jij hebt nog een stelling voor ons meegebracht. Die pakken we er nog even bij. 'De veerdienst is zo cruciaal dat de tarieven voor iedereen betaalbaar moeten blijven. Door de afhankelijkheid van de veerdienst kun je het als een nutsvoorziening beschouwen.'"

Uitslag

De veerdienst moet kostendekkend zijn.	15%
Het rijk zal structureel meer moeten investeren in de Waddenveren	78%
Toeristen moeten fors meer gaan betalen voor de veerdienst dan de inwoners	7%

Marijke: "Jaap, als uitsmijter: welk appèl gaan jullie doen, hoe gaan jullie in de broekspijpen hangen?"

Stalenburg: "Ik denk dat de nieuwe gedeputeerde die vervoer in de portefeuille heeft, heel veel huiswerk van de coalitie gaat krijgen. En minister Harbers zal alles beter moeten regelen. De provincies hangen erbij in het binnenhof. Stem op die partijen die druk op Den Haag zetten."

VVD - Eric ter Keurs

Marijke: "We gaan naar de VVD, naar Eric ter Keurs. De eerste stelling: 'Veel jonge forenzen gebruiken de sneldienst, maar de aansluiting op het ov is beperkt. Soms zijn mensen heel tevreden, de afgelopen dagen hebben we ook mensen gehoord die zeiden: het is ontzettend moeilijk. Onze stelling is: de provincie moet zorgen voor vervoerszekerheid bij de sneldienst. Denk bijvoorbeeld aan de Opstapper. Wat is jullie visie?"

Ten Keurs: "Voor de VVD is een van de belangrijkste pijlers voor leefbaarheid, bereikbaarheid. We zijn bezig met de Lelylijn, maar wat ons betreft is dat ook de bereikbaarheid van de eilanden hier. Mooi dat WPD deze verantwoordelijkheid voelt."

Marijke: "Het ging net al over studenten die niet naar school kunnen. U zegt net: die Lelylijn komt er. Wat vond u van het gegeven dat er gedemonstreerd werd voor het behoud van de bussen op het platteland?"

Ten Keurs: "Als je alleen de Lelylijn aanlegt, gebeurt er niks. Je moet als provincie zeggen 'we vinden het vervoer belangrijk' en het openbaar vervoer een goede plek geven. Maar dat is wel een financieel verhaal. Het kost nu al heel veel geld. De vraag is of de provincie de middelen heeft om het zo in te richten zoals we willen. Dat is een uitdaging voor de toekomstige coalitie."

Marijke: "Dat is de uitdaging voor uw partij. Welke lobby gaat u voeren?"

Ter Keurs: "In het Noorden is de VVD een dwergpartij. Landelijke grote partijen, en ook wij, constateren dat de aandacht van Den Haag -ook van de landelijke VVD- heel erg gericht is op de randstad. Dat is niet wat we willen. Die lobby moet sterker in de randstad gevoerd worden. Gedeputeerde Fokkens is daar al heel sterk mee bezig. We zijn druk bezig om het 'randstadkabinet' in beweging te krijgen."

Marijke: "Waar blijkt dat uit, welke lobby heeft u gevoerd?"

Ter Keurs: "Gedeputeerde Fokkens is met name actief als het gaat om bereikbaarheid. En ook de bereikbaarheid van de eilanden hier."

Marijke: "Als je kijkt naar de jonge forenzen, wat is dan de visie van de VVD op die jonge mensen. Wat gunt u die jonge mensen?"

Ter Keurs: "Ik gun ze goed vervoer. Wat vervelend is: we leven in de tijd van de tijdelijke concessie. Er komt een nieuwe concessie. Daarvoor is een programma van eisen opgesteld. Het flauwe antwoord zou zijn: sneu, het is niet anders. Aan

de ene kant zouden wij als provincie altijd moeten kijken naar daar waar serieus behoefte aan is, dat we daarvoor open staan. En ja, geld is schaars en je moet steeds nadenken over wat je met dat geld doet, maar je kunt niet van tevoren zeggen: het geld is er niet. Dat is onzin, geld is een keuze."

Marijke: "We zien in den lande allerlei innovatieve vervoersconcepten. Bijvoorbeeld vrijwilligers die met busjes rijden en mensen van de boot ophalen. Vindt u ook dat de provincie de taak heeft om dat soort concepten verder uit te rollen? Want het kan wel."

Ter Keurs: "Jazeker, maar het is wel geboren uit armoede. Maar het is mooi om te zien dat er een veerkrachtige samenleving is. Ik vind wel dat we het moeten faciliteren en ondersteunen."

Marijke: "We gaan naar de stelling voor het publiek. 'Als we problemen willen oplossen dan maken we het openbaar vervoer op Ameland gratis. Toeristen mogen dan geen auto meenemen en op de veerdam bouwen we een grote(re) parkeergarage.'"

Uitslag

Eens	44%
Oneens	32%
Geen mening	5%
Anders	19%

Reacties

"Als je het gratis maakt, wie gaat dat dan wel betalen? Is dat de provincie?"

Marijke: "Wij hebben deze stelling opgesteld, niet de VVD."

"Ik denk dat het niet valt of staat met het feit of het ov gratis is. Bied je voldoende comfort, dan wil die toerist vast wel meer betalen. Maar wil je Ameland autovrij maken, dan is ov natuurlijk noodzakelijk."

"Dit is wel een ding voor ons als eilanders. De auto is ook een bagagewagen. Hier zitten redelijk wat mensen die een accommodatie verhuren, ik ook, maar mocht het zo uitkomen dan ben ik bereid om elektrisch rijden te faciliteren. Dit kunnen restaurants en hotels ook doen, maar zover is het nog niet. Eigenlijk zijn we met dit verhaal, met deze stelling, eigenlijk al te laat. De auto is natuurlijk ook een verdienmodel van de rederij, dat mag en dat kan. We moeten terug naar af en alle opties open houden. Zoals het er nu uit ziet, denk ik dat we met het autoverkeer aan de max zitten."

"Eigenlijk vind ik die stelling te stellig. Want het is niet zwart-wit. Je moet proberen de toerist te overtuigen dat het niet nodig is om de auto mee te nemen. Dat is denk ik een andere insteek dan een verbod/verplichting opleggen. Ik denk dat je dat anders moet aanpakken. Gratis ov, goede parkeermogelijkheid in Holwerd, goed bagagevervoer. Ik weet ook dat we daarmee bezig zijn."

Stelling van de VVD

Marijke: "U heeft een stelling meegenomen vanuit de VVD."

Eric: "Onze stelling is niet iets wat bij VVD vandaan komt, maar wat we op het eiland hoorden. Kan het zand dat je baggert niet net iets verder weg worden gelegd dan nu gebeurt? Je bent nu aan het dweilen met de kraan open. Los van de vraag of je in de oneindigheid door kunt gaan met baggeren. Als je zoals nu aan het baggeren bent, kun je dan niet kijken of je het zand niet ergens anders kwijt kunt. Waar het met name om gaat, is dat je de discussie aangaat met het Rijk: waar zit ruimte?"

Marijke: "Is dat waar je ook meer voor wilt lobbyen?"

Eric: "Ja, want het probleem is juridisch, dus de oplossing is ook juridisch."

Uitslag

Eens	68%
Oneens	12%
Geen mening / te weinig kennis	20%
Anders	0%

Reacties

"Ik heb niet gestemd, maar heb er wel een mening over: lekker uitbaggeren. En sleep het maar een paar kilometers weg."

"Wat mij betreft mag het zand op het strand gegooid worden. Dan komt het uit de omgeving en het scheelt qua bewegingen op de Waddenzee, dus ook de milieubewegingen zijn er tevreden mee."

"Ik zou het inderdaad gewoon afvoeren, ver weg, zodat die vaargeul zo vrij mogelijk kan blijven en dat het ook niet kan terugstromen. Van Langen zei net ook al: als de A7 of A12 zou dichtslibben, wordt daar iets aan gedaan. Dat moet ook bij de vaargeul zo gebeuren. Wij zijn afhankelijk van die vaargeul en we vragen ook niet aan logistieke bedrijven: u mag nu maar tussen 00.00 en 6.00 uur rijden."

Marijke: "Met welke uitsmijter laat u de eilanden achter, Eric?"

Eric: "Ik vind dat wij als Noorderlingen veel harder met de vuist op tafel moeten slaan in Den Haag."

Marijke: "Heeft u niet hard genoeg op tafel geslagen?"

Eric: "Ik heb het gevoel dat wij als Noorden er net iets te bekaaid vanaf komen. En als je kijkt naar het gasdossier, dan vind ik dat ronduit hufferig. Wat ik mee wil geven, is dat wij veel meer als lokale politiek met de lokale samenleving in contact moeten staan. We moeten goed beslagen ten ijs komen als we ruzie gaan maken in Den Haag."

Na 12 minuten sluit Marijke het gesprek met Eric af en richt zicht tot het publiek: "Ik hoop dat u meer inzicht heeft gekregen in de provinciale verantwoordelijkheid."

Afsluiting

Rogier neemt de microfoon om deze bijeenkomst af te sluiten. "Ik moet u een geheimpje verklappen. We hebben een gok genomen door u hier uit te nodigen vandaag, maar gelukkig staat er een goede wind. Als we net als afgelopen week oostenwind hadden gehad, dan had u voorlopig niet van het eiland afgekund. Er is veel water op dit moment. We hebben gehoord dat bereikbaarheid belangrijk is, dat er een vuist gemaakt kan worden. En komende jaren wordt het spannend, of die ambities en die mooie woorden in realiteit omgezet kunnen worden."

Ik wil afronden met één oproep: we zitten hier in een gebied waar zeldzaam veel rapporten over geschreven zijn, waar ongekend veel belangen lopen en waar een nog grotere hoeveelheid politiek aangestuurde organisaties, bestuurlijke organisaties, beheerorganisaties mee bezig zijn in een geconcessioneerde dienstverlening. En dat kun je een bestuurlijk huzarenstukje noemen. Eén van de dingen die wij verwachten van de politici die hier zitten, is dat als zij de komende jaren die ingewikkelde dossiers moeten beoordelen, dat er de rust en de ruimte is om het dossier in detail te doorgronden. We hebben daar vandaag een start mee gemaakt. We doen dat de hele week door te luisteren, door met elkaar in gesprek te gaan. En dat willen we ook dit najaar doen, als we met de eerste schetsen komen van hoe de toekomst eruit zou kunnen zien. We hopen u dan allemaal weer te spreken."